

Ese de dóue ori in septemana:

Joi-a si Duminec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipé.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Din caus'a unoru gresieli, cu cari in pripa se tiparise acestu numeru alu fóiei nóstre, esemplariile gresite se cassara de locu, cu exceptiunea unora pucine strecurate prin manile celoru mai de aprópe. Reflectamu dar, cà numai acelea esemplare ale numeruluiu presinte sunt de a se privi de genuine, cari pórtá in frunte not'a acést'a.

Redactiunea.

PARTE OFICIALA.

Nr. 1104.
Epitr. 280.

La toti protopresbiterii tractuali de sub Consistoriulu aradanu.

Sinodulu eparchialu, prin conclusulu din 14|26. Aprile a. c. Nr. prot. 151 a indrumatu pre Consistoriu a-si castigá informatiuni mai apriate despre asecurarea, acuratéti'a in administratiune si esaminarea socotiloru fundatiuniloru bisericesci, parochiale scolarie si particulare.

Din care incidinte Pr. DTale se incredintiéza: a indrumá oficiile parochiale din tractulu submanuatu, ca se staruésca la epitropielé parochiali a introduce o evidintia esacta a fundatiuniloru; ér despre manipularea loru se pórté socóta formalá, carea la capetulu anului se o inchieia epitropi'a, si depunendu-o comitetulu parochialu spre esaminare conformu §§. 7. 23. si 27. din stat. org. dupa ce s'au petrecutu in comitetu si sinodulu parochialu, acelea socoti adornate cu documinte Pr. DTa se le substerni aici la timpulu seu, dimpreuna cu conspectulu sumariu despre fundatiuni. Totodata spre orientare, cinosura si mai departea inviatiune a oficiiloru parochiali se notifica: cà subnumire de fundatiuni nu sunt de a se privi totfeliulu de capitale ci numai acelea cari au destinatiune nealienabila apriatu numita fundatiune cu litere formali fundatiunali pentru cutare scopu filantropicu, si de ale caror'a capitale nu este permis a se atinge, ci numai de interesele anuali ale acelor'a.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatulu epitropescu, Aradu 1 Augustu 1874.

Presiedinte substitutu:

Andrei Papp, m. p.

Nr. 1371.
Epitr. 346.

La toti protopresbiterii tractuali de sub Consistoriulu aradanu.

S'a abservatu mai de multe ori: cà unele comune bisericesci intreprindu a edificá si repará biserici, scóle séu a procurá recuisite si alte trebuintie pentru aceste, spre care scopu apoi fora de a observá prescriesele §§-loru 7. 23. si 27. din statutulu organicu si fora de a se acomodá normativelor consistoriali, din 22 Octovre 1871

Nr. 1274 si din 7 Iuniu 1873 Nr. 882 inchieia contracte cu Epitr. 557 si din 7 Iuniu 1873 Nr. 882 inchieia contracte cu Epitr. 106 maestrii facu erogatiuni din banii bisericesci, si dupa ce au dusu in seversire lucrulu si devenindu in controversia cu maestrii intreprindietori, ceru incuviintiarea supletoria respective intrevenirea din partea acestui Consistoriu eparchialu, de unde urméza apoi incurcaturi si disordine in administratiune.

Din acestu incidinte Pr. DTale se incredintiéza a reflectá de nou oficiile parochiali din tractulu submanuatu la normativel mai sus provocate si a indrumá comitetel parochiali: ca in viitoriu la veri ce intreprinderi de aceste, se se acomodie strinsu dispusetiuniloru statutulu organicu si normativelor consistoriali, càci la din contra cererile pentru incuviintiare supletoria si intrevenire la deslegarea controversieloru neluanduse in considerare, responsabilitatea va cadé pe aceia, carii nu tienu la ordulu celu bunu si nu se acomodéza prescrielor mai inalte.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatulu epitropescu, Aradu 1 Augustu, 1874.

Presiedinte substitutu:

Andrei Papp, m. p.

PARTE NEOFICIALA.

Alegerea metropolitulu romanu, **Procopiu Ivacicoviciu**, de patriarchu serbescu!

Inca nu e plinitu anulu, decandu in scaunulu metropolitanu veduvitu prin trecerea din viétia a marelui archiereu Andreiu Siagun'a, congresulu nationalu din Sibiiu alésa de metropolitu pre PS. Sa episcopulu de atunci alu Aradulu Procopiu Ivacicoviciu, — si acum de nou ne aflamu naintea unui altu congresu alu nostru electivu! Cea ce noi atinseramu in rubric'a „Varietati“ din numerulu trecut, cu privire la deplinirea scaunulu patriarchalu din Carloveti, este deja factu complinitu: Escelenti'a Sa metropolitulu nostru Procopiu Ivacicoviciu fu alesu in 19|31. Iuliu a. c. prin congresulu nationalu serbescu din Carloveti de archiepiscopu-metropolitu alu Carlovetiulu si patriarchu serbescu, si ca atare, dupace a renunciatu de buna voia la postulu seu de archiepiscopu-metropolitulu romanu, e intaritu prin preanalt'a resolutiune a Maiestatai Sale ces. si apos. regesci din 6. Aug. a. c.

Ne aru prinde mirare de sórtea, ce ajunse neastep-

tatu pre veneratulu metropolitu alu nostru, deca nu amu sei incurcaturile electorali dela Carloveti si nu amu pri-cepe perplesitatea, care se nascu in susu si diosu dupa denegat'a intarire a primei alegeri, ce cadise asupr'a PS. Sale episcopului Stojkovics.

Legaturile comuneloru interese ale ambeloru metropolii ortodoxe din partile Ungariei, in sine inca nu erau de ajunsu spre a produce acest'a — fie-ne iertatu a dice — incuscire: deca veneratulu metropolitu alu nostru nu era daruitu cu acelea insusiri sublimite, cari ilu facura se fie de o potriua iubitu la ambele nationalitati, si lu-in-duplecara a se face dupa esemplulu Apostolului tuturoru tote, ca pre toti se-i dobandesca spre salvarea interese-loru comune ale bisericii.

Ori catu de superatoria ni este surprinderea, ce ni o facu parasirea metropolului nostru anca nainte de a fi intratu in toti pasii binecumentati ai fericitului seu pre-decesoru, — nu potemu decatu a gratula fratiloru nostri serbi la rezultatulu acest'a alu unei pasiri precatu tactice si mature pentru ei, pre atat'a magulitorie pentru noi romanii, din a caror'a sinu si-alesera pre primuloru demnitaru bisericescu.

Uramu fericire nouului patriarchu serbescu, Santieniei Sale Procopiu Ivacicovicu in acest'a inalta demnitate, fiindu convinsi: ca semtiemintele sale de iubire si dreptate fatia cu romanii, intre cari a petrecutu in linisce si iubire generala mai bine de 20. de ani, nunumai ni le va pas-tra si pe viitoru, ci la ocaziuni binevenite ni le va manifestat'a si in fapta.

Er noi pentru noi nu avemu alta din acestu inci-dinte, decatu detorint'a de a ni incorda tote ingrigirile intr'acolo: ca in veduvitul scaunu metropolitanu prin bun'a contielegere a reprezentantiloru metropoliei nostre se se asiedie unu barbatu, in care se reinvie spiritulu inaltu si barbat'a marelui archiereu Andreiu baronu de Siagun'a.

Probu.

Din Scrierile santului Ioanu Gura de aur.

Noa omilii despre pocaintia.

Omilia III.

Despre elemosina (milostenia) si despre cele diece fetiore.

(Fine.)

Pana ce am vorbitu despre acestea, ne amu departatu dela fetiore; dara se ne intorcemu la obiectulu nostru: „Dati-ne noue,” se dice „oleu din vasele vostre.” Noi nu ve potemu da, ca nu cumva si noue se nu ne ajunga, ci mergeti mai bine si cumperati dela cei ce vendu. „Pana candu ele au mersu, vine mirele si cele cu candelele ardiende au intratu cu dinsulu si usile casci mirelui s'au incuiatu.”¹¹⁾ Venira si cele cincii nebune batura la usia si strigara: Deschide-no. Si vocea mirelui din launtru resuna catra ele: „Duce-ti-ve; caci nu ve cunoscu pre voi.” Acum ce au auditu dupa atata ostenea? „Nu ve cunoscu.” Acest'a este ce am disu: binele celu mare alu virginitatei nu le folosesce loru chiar nimicu. Cugeta acum ca dupa atate astringeri au fostu respinse! Au imblanditu neab-stinentia; s'au lasatu intr'o lupta cu poterile de susu; au despretiuitu cele pamentesci, au suportatu (stinsu) incendiulu puternicu; au fa-entu calea; s'au ridicatu depre pamentu catra ceriu; au pastratu pe-etea trupului loru ne desfacuta; si-au fostu castigatu marita stralucire a virginitatei, au sustienutu emulatiunea cu angerii; au invinsu necesitatile trupului, au uitatu natur'a; in corpu au depinsu cele spi-rituali; castigase posesiunea bunului celu mare si neocupaveru alu fetioriei si acum audu cuvintele: „Departa-ti-ve dela mine, nu ve cunoscu pre voi.” Pentru aceea se nu credi ca fetior'a e unu lucru ne-insemnatu (bagatelu) ea este asia mare, incatu nici unulu dintre cei vechi nu o au potutu documenta. Pentru aceea si, este unu daru mare, ca aceea ce pentru profeti si parinti a fostu inspaimantatoriu acum a devenitu usioru. Pentruca ce a fostu atunci asia greu si mai imposibile? Virginitatea si despretiulu mortii. Acum chiar fete de-

licate tienu acest'a de unu bagatelu. Caci a remane in fetioria era atata de greu, incatu nici unulu din cei vechi n'a potutu-o observa. Noe a fostu unu omu dreptu si chiar Ddieu i-a datu acestu testi-moni, inse elu a avutu femeia. Togmai asia Avramu si Isacu pur-tatori promisiuniloru sale, duceau comuniune cu muierile loru. Iosifu celu castu a respinsu provocarea de a comite acea fapta rea si foradelege a adulterului, dara si elu a avutu comuniune cu muieria sa fiindca era greu ca se remana retienutu. De candu inse s'a nas-cutu florea castitatiei fetioresci de atunci virginitatea a castigatu in putere. Nici unulu dintre betrani n'a pututu pastra virginitatea, fiindca e unu ce mare a imblandi trupulu. Desemna-ti numai odata cu cuvinte o icona despre fetioria si invetia apoi ce virtute mare este; in tote dilele tre-bue se porthe unu resbelu, si nici pote se se odihnasca si acesta lupta este mai crudela, decatu lupt'a in contra barbariloru, caci lupt'a con-tra acestor'a mai pretinde si cate unu armistitiu candu suntu de a se face pertractari, cate o data se lupta alta data nu, si cert'a si-are ordinea si timpul seu. Ci in cert'a pentru virginitate nu se da armistitiu caci satan'a este inamiculu si nu are in vedere unu timpu anumitu, nu da ordinu spre bataia ci cerca continuu ocaziunea ca pre vergura se o afle nearmata ca se-i causeze o lovitura mortifera. Vergur'a asiadara nici candu nu se pote lasa din lupt'a acest'a, preste totu porta in sine o contradicere interna si pre inamiculu. Criminalistii nu simtiescu o nelinisce asia puternica candu vedu pre unu timpu pre poruncitoriulu loru; vergur'a insa ori unde se va duce ea porta pre judecatoriulu si pre inamiculu cu sine, dara inamiculu nu-i da odihna nici ser'a nici noptea, nici demaneti'a. nici la ameadu, ci continuu se lupta, i pune inaintea ochiloru placeri sensuali, i aduce in minte nunt'a ca numai se-i pota lua virtutea si se planteze in ea vitiulu. ca se departe dela ea modestia si in lo-culu ei se samene impudicita (luxuria.) Loculu placeri in tota ora se atietia intru unu modu iritatoriu. Cugeta numai cata ostenea nu costa a satisfacete acestei sante detorintie! Si cu tote acestea acele audira cuvintele: „Departati-ve dela mine, caci adeveru ve dicu: nu ve cunoscu pre voi.” Vedi ce virtute mare este virginitatea deca are de sora misericordia, caci nici unu contrariu n'o pote invinge ci este inaltiatu preste totu. Pentru aceea fetele cele nebune nu au fostu lasate in launtru caci n'au avutu unita cu virginitatea si milostenia. Lucrulu e plinu de rusine, ca vergura ai abdisu de vietia si totusi astufeliu restignita iubesti banii. Mai bine ai fi iubitu unu barbatu mai de multu, si crim'a ar fi mai mica, caci ai fi postitu ceva ce e conformu naturei tale. Dara acum'a crim'a ti-este mai mare, caci postesci ceva ce este de alta natura. Pote se fia si aceea ca unele femei maritate, cari sub pretestu ca au prunci, in modu neresponsa-bilu, nu deprindu milostenia. Si candu le dici: Da-mi ceva elemosi-na (pomana) respunde: amu si eu prunci, si nu potu se-ti dau. Ddieu a datu pruncii si tu ai primitu numai fructulu pantecelui teu, ca se fi induratia si nu cu inim'a impetrita. Fa deci aceea ce te provoca la milostenia si nu la neindurare. Seu voiesci se lasi fiiloru tei o ereditate (mostenire) frumoasa? asia, lasa-le fapte de blandetie, si toti te vor lauda si-ti vei intemeia o suvenire glorioasa. Tu inse, care n'ai prunci, ci te ai restignitu lunei, pentru ce aduni comori?

4. Ce e dreptu vorbimu cu zelu *) atatu asupra calei spre pen-itentia, catu si despre elemosina. Am disu ca milostenia este unu bunu sublimu, de dupa aceea ne-a primitu marea virginitatii. Ai asia dara in elemosina o penitentia puternica si escelenta carea este in stare a desface catenele pecatului. Dara se mai da inca si o alta cale si inca forte comoda spre penitentia, pre carea tu te poti elibera de pecatu. Rog-te in totu timpul, si nu inceta a te ruga. Nu fi tar-diu intru implorarea indurarei lui Ddieu, caci aceea, deca vei perse-yerá, nu te va reiepta dela sine ci, ascultandu-ti rugatiunea, ti-va ierta pecatulu. Deca ti-s'a auditu rugatiunea, remai statornicu in tren-sa, era de nu ai fostu ascultat, continua a te ruga, ca se fi auditu si nu dice: M'am rugatu destulu si totu nu am fostu ascultat, caci acest'a adese-ori se intempla in folosulu teu. Pentru ca Ddieu seie ca tu esti trandavu si zelulu teu iute se raceste, si ca tu, in casu candu ti-s'ar implini dorinti'a, lenevesci de a te ruga. Ddieu te retiene la aceea ca asia se te necesiteze a vorbi mai adese cu elu si se te faca a te sacrificia rugatiunei. Caci deca tu chiar in lips'a si necasulu teu esti lenesiu si nu stai la ruga-tiune, ce vei face atunci candu nu vei simti nici o trebuintia? Elu face acest'a spre binele teu, caci nu voiesce ca tu se lenevesci in rugatiu-ne. Rog-te deci cu perseverantia si nu lasa se-ti scada zelulu, caci multu pote ajunge rugatiunea iubitului meu, si tu nu lucrati unu ce neinsemnatu candu te ai sacrificatu rugatiunei. Cumca rugatiunea sterge pacate acest'a se-o inveti din st. scriptura. Pentruca ce dice ea? ¹²⁾ Imperati'a ceriului este asemenea unui omu, care incuindu usile sale, cu pruncii sei s'au culcatu se dorma. Dara noptea vine unulu la densulu, carui i trebuesce pane si batendu dice: Deschide-

*) Togmai adi (4 Augustu st. r.)

¹¹⁾ Math. 25. 10.

*) Viu este cuventulu nostru: vivus nobis est sermo. —

¹²⁾ Luc. 11. 5.

mi că am lipsa de pane. Acest'a inse i dise: Acum nu potu se-ti dau, fiindcă noi si pruncii ne am pusu spre odihna. Acel'a bate mereu la usia. Si acest'a érase dice: Nu potu se-ti dau că noi impreuna cu pruncii ne am pusu se dormimu. De si a auditu acel'a cuvintele acesté, totusi elu bate mereu si nu se duce de aci pana ce tatalu familiei a strigatu: Scóla dá-i si i dí se mérga. Domnulu deci te invétia a te rugá mereu si a nu osteni nici odata, si chiar candu nu primésci nimicu, atât'a staruesce pana ce se va ascultá rugatiunea ta.

5. Inca si alte multe căi spre pocaintia vei aflá in s-ta scriptura. Pocaintia'ia inca inainte de venirea lui Cristosu a fostu vestita de profetulu Eremi'a cu cuvintele. ¹³⁾ „*Au dóra celu ce cade nu se va sculdá, séu celu ce se abate nu se va întórce?*” si érase: Dupa acesteá am disu: ¹⁴⁾ „*Dupa ce ai curvitu vino întórce-te éra la mine.*” Dreptu ce multe căi a aretatu Ddieu catra penitentie, ca se departe totu pretestulu trándaviei. Pentru-cá de-am fi avutu numai o cale nu am fi potutu amblá pre ea. De acest'a sabia fuge diavolulu. Ai pecatuitu? Mergi in biserica si spala de totu acolo pecatulu teu. De câte ori cádi diosu, de atâte ori te scoli, deci: de atâte ori fá penitentie, de câte ori ai pecatuitu. Nu desperá facia de tine insuti, chiar candu ai cádiutu a dóu'a óra, fá penitentie a dóu'a óra, ca nu cumva din amenare se fii despoiatu de bunurile venitórie; togmái candu esti in etatea cea mai tardia vina si te caiesce că aci este locul mantuirei si nu alu judecatei, aci pecatele nu se pedepsescu, ci se iérta. Lui Ddieu singuru ti-marturisescu pecatulu: „*Tie unu'ia am pecatuitu si reu inaintea ta am facutu.*” ¹⁵⁾ Si ti-se va iértá pecatulu.

Mai ai inca si alta cale spre penitentie, carea nu este grea, ci de minune usióra. Carea este aceea? Plange-ti pecatulu (cáci déca l'ai plansu l'ai stersu totalminte,) — invetiandu aceste din šta scriptura. Acelu Petru, verhovniculu, prietenulu lui Cristosu (— celu de antaiu in biserica) cáru confesiunea i s'a descoperitu nu de ómeci ni ci dela Tatalu, dupa cum insusi mantuitoriulu i dá acestu testimoniú dicundu: „*Fericitu esti Simone a lui Ion'a cáci carnea séu sangele nu ti-au descoperitu tie aceste ci tatalu meu care este in ceriuri.*” ¹⁶⁾ Acestu Petru — candu numescu pre Petru dicu, stanc'a neresturnata, column'a nemiscata, pre Apostolulu celu mare, pre celu de antaiu ucenicu, pre celu intaiu chiamatu, pre acela care mai intaiu chiamatu au urmatu chiamarei, — acestu Petru comise o crima nu mica ci tórte mare, fiindcă elu negase pre Domnulu, se lepedase de elu. Aceste nu le dicu ca se acusu dóra pre santulu nu, ci ca tie se-ti dau ansa spre penitentie. Cáci elu a negatu insusi pre Domnulu lumei, pre rescumperatoriulu si Mantuitoriulu tutaroru. — Ci se consideramu decursulu istoriei din inceputu. Pre candu Mantuitoriulu cu ocaziunea predarei sale vedíu pre unii invetiacei departanduse dela sine, dise catra Petru: „*Au si tu vrei se me parasesci.*” Petru inse response: „*Chiar si candu asi trebuí se moru cu tine, nu te voiú negá.*” ¹⁷⁾ Ce dici o Petre? Ddieu ti-descopere tie si tu rezistezi. Petru aréta ce e dreptu voi'a sa personala, dara natur'a cea slaba lu-invinge. Candu s'a intemplatu acest'a? In nóptea in carea Cristosu a fostu tradatu. Atunci, stá scrisu, Petru stá la focu si se incaldiá si o servitóre apropienduse dise catra elu: Eri si tu erai la acestu omu. Elu inse dise: *Eu nu cunoseu pre acestu omu.* ¹⁸⁾ Si asia se lapedá a dóu'a si a trei'a óra, pana candu profeti'a s'a implinitu. Dupa acesteá se uita Cristosu la Petru, fiindcă n'a vorbitu prin cuvinte, catra elu ca se-lu rusineze inaintea Iudeiloru si se faca chiar discipululu seu imputari, ci prin privire a vorbitu catra elu, ca candu ar fi voitu a dice: *Petre ce am disu eu s'a implinitu.* Petru simtí acest'a si incepú a plange; dara nu numai planse ci planse amaru probandu pentru a dóu'a óra hotezulu cu lacrimile ochiloru sei. **) Dara candu elu a plansu asia amaru, a sufocatu (stersu) pecatulu. Dupa aceea i s'a concrediutu chieile ceriului. Déca asiadara lacrimile lui Petru au stersu unu pecatu asia mare, au nu vei sterge si tu pecatulu teu déca vei plange? Intru, adeveru nu a fostu mica crima a se lapedá de insusi domnulu seu, ci mare si intru adeveru grea, si totusi lacrimile au fostu in stare a o sterge. Plange si tu pecatulu teu, dara nu numai din ochi si la aparintia ci ca si Petru, amaru. Lasa ca din adenculu inimii se, isvoréscá isvórele de lacrimi ca asia domnulu miscatu se-ti ierte pecatulu fiindcă elu este induratu si a disu: „*Nu voiescu, mórtea peccatosului ci ca se reintórca si se fía viu.*” ¹⁹⁾ Numai o mica ostenele pretinde elu dela tine si elu spendéza bunuri sublime; elu pretinde ca tu se-i dai ocaziune ca elu se ti-dee in daru avuti'a fericirii. Lasa ca se curga lacrimile tale si elu ti-dá jertare; fá pocaintia si elu spendéza condonarea peccatororu, dá-i o mica ocaziune ca se priméscá o aperare plina de onóre. Pentru-cá unele le fáce elu si unele le facemu noi. Déca noi implinimu cele ce se pretindu din partea nóstra cu atáta mai vertosu face elu ale sale; dar ale sale

le-a facutu deja, a creatu sórele, lun'a si minunat'a céta a steleloru, a estinsu aerulu, a intinsu pamentulu, a contrasú marea, a facutu muntii, váile, dealurile, isvórele, lacurile, riurile si nenumeratele specii de plante, luncile si tóte celelalte ce numai le poti vedé; fá acum si tu din parte-ti ceva cátu de neinsemnatu ca elu se-ti póta intinde bunurile ceresci. Se nu fimu lasi, si se nu incetamu de a grigi pentru mantuirea nóstra candu avemu inaintea nóstra marea de bunuri ale Domnului universului, care se misca (i este mila) de peccatele nóstre. Imperati'a ceriului si raiulu ne jacu dinainte pre cum si bunurile, pre cari nici unu ochiu nu le-a vedíutu nici o urechia nu le-a auditu, dar nici la inim'a omului nu s'au suitu acele pre cari Ddieu le a gatitu acelor'a, cari lu-iubescu pre elu. Acum se nu folosimu noi totulu si se contribuimu ceva, numai ca se nu le perdemu acele? Nu scii ce dice Pavelu, care atátu a lucratu, care a castigatu atáte invingeri asupra satanei, care cu corpulu seu a calatoritu pamentulu, care a alergatu preste tieri, mári si prin aeru, care ca si candu ar fi avutu aripi a strabatutu totu pamentulu; care a fostu improscatu cu pietri, batutu si biciuitu, si tóte le-a suferitu pentru numele lui Isusu, care chiar din ceriu a fostu chiamatu? Audi ce dice acest'a, ce limbagiú aduce inainte? ²⁰⁾ „*Noi am primitu dice elu darulu lui Ddieu inse si eu am lucratu adaugundu ostenelele mele si darulu lui nu au remasu zedarnicu ci mai multu decátu toti m'am ostenitu si am lucratu.*” Eu recunoscú, vrea a dice, recunoscú marimea darului ce am primitu, dara nu m'a aflatu trándavu si este invederatu ce am facutu. Deci cautati, ca se ne deprindemu manile a intinde mila-ostenia, si noi se contribuimu cátu de pucinu. Se plangemu pentru peccate, se suspinamu pentru reutati, ca totusi se ne aretamu a fi lucratu ceva, deórace mari lucruri ne ascépta in venitoriu, cari tóte trecu departe puterile nóstre, cáci acesteá sunt Paradisulu si Imperati'a ceriului. De acest'a baremu de amu fi cu totii partasi prin darulu si iubirea Domnului nostru Isusu Cristosu, carui impreuna cu Tatalu si Spiritulu santu se fía onórea, glori'a si poterea, acum totu deuna si din eternu in eternu. Aminu.

„CUVENTARI BISERICESCI“

(scrise de I. P. Papiu. Tom. II.)

Clerulu nostru, precum am esperiatu, intimpina cu multa interesare manualele de cuventari bisericesci, cari, durere, pré arareori aparú in literatur'a nóstra nationala. Astfelu fú primitu mai decurundu opulu „*Cuventari bisericesci, scrise de I. P. Papiu, Tom. II.*” edatu la Gheri'a cu literele tipografiei diecesane. Dar precáta scimu apretia ostenelele barbatiloru nostri, cari se ocupa pe acestu campu alu literaturéi: pre atáta ni pare reu, că in opulu amintitu, carui'a nu-i lipsesce dulcéti'a limbagiului, aflamu multe de acelea, cari nu consuna cu disciplin'a bisericeii ortodocse; si cari facu, ca opulu acest'a se nu póta fi recomendatu ca manualu pentru preotimea nóstra. In locu de a criticá insine opulu acest'a, ajunga a face se urmeze ac' o scurta recensiuone a unu'ia dintre cei mai eminenti barbati ai nostri bisericesci, carea cu tóte că nu e menita pentru publicitate, socotimu a o poté presentá lectoriloru nostri fora nici o indiscretiune. Aceea suna astfelu:

Cartea „*Cuventari bisericesci Tom. II.*” de Dlu Papiu nu contine invetiaturi, cari oblu s'ar improtivi dogmeloru bisericeii orientale. Se citéza insa in multe locuri invetiaturi de ai bisericeii apusene, despre cari nici preotii, cu atáta mai pucina cunoscintia au crestini nostri. Asia la pag. 193 vine inainte S. Benedictu, care a statoritu regule pentru calugarii numiti Benedictini; la pag. 150. S. Richardu; pag. 278: Margareta de Cortona, totu acolo S. Toma a Kempí.

La pag. 108 se scrie, candu a muritu St. Bernardu, s'a aratatu unu episcopu unu eremita cunoscutu episcopulu, care murise cu câtv'a mai nainte, si intrebandulu episcopulu despre starea sufletulu lui i descopere, că in ór'a candu a muritu elu au mai muritu alti 30,000 ómeni, si din numerulu lorú numai sufletulu eremitei si alu lui, Bernardu s'au suitu la ceriu, ér celelalte tóte s'au pogoritu la iadu. Invetiatura trista si neadeverata, scosa din legendele bisericeii apusene! Trista pentru că aduce pre ómeni la ingrozire si la desperatiune, cáci luandúne dupa ea, trebue se devenimu la acea ticalósa credintia, că Ddieu, parintele celu bunu si milostivu, care se imbucura de întórcerea peccatosului mai mul-

¹³⁾ Ier. 8. 4; ¹⁴⁾ Ier. 3. 7. ¹⁵⁾ Ps. 50. 6; ¹⁶⁾ Mat. 16. 17;

¹⁷⁾ Ioa. 6. 67. si Math. 26. 35.

**) Secundum baptisma per lacrimas ex oculis efficiens. Ed. Mont. pag. 430.

¹⁸⁾ Math. 26. 69. Marc. 14. Luc. 21. 61; ¹⁹⁾ Ezech. 18. 28.

²⁰⁾ I. Cor. 15. 10.

tu decâtu de multi drepti, cari nu au lipsa de pocaintia, precum s'a bucuratu omulu, care a avutu o suta de oii, dintre care ratacindu un'a, dupa ce a aflat'o, s'a bucuratu de ea mai multu, decâtu de cele 99 ce nu au ratacitu; Ddieu care resare sórele seu preste cei buni si preste cei rei si varsa ploile sale preste cei drepti si preste cei peccatosi, ar fi creatu neamulu omenescu numai pentru iadu: căci deca numai doi se mantuescu din 30000, atunci partea cea mare a neamului omenescu este osandita; va se dica dintr'o generatiune, care costa treidieci ani pre pamentu, mergu la iadu — fiindu numerulu ei dupa cum scriu geografii 1,000,000 000 — unu numeru de suflete de 900,033,334, si numai 66.666 se mantuescu.

Dar e si neadeverata legend'a acést'a. Se spune, că in ór'a candu a muritu S. Bernardu s'a aretatu Episcopulu Eremita, care murise cu câtva mai nainte. Asia dar n'a muritu Eremita într'o óra cu S. Bernardu, si totusi deodata se suie sufletele loru la ceriu. Se vede, că si celu ce a scornit'o n'a bagatu de séma ce serie.

Si legend'a acést'a o numesce autorulu prediciloru adeveru. Eu asi mai numi-ó visiune, scornitura, visu.

Au pre Moise si pre proroci, asculte de densii, dice Evangelia. Din morti nu vine nime se ni spuna, cine se mantuesce, si cine se osandesce.

Candu au auditu Apostoliu dela Cristosu cuvintele aceste: „mai lesne este camilei se treaca prin urechile acului decâtu bogatulu se intre intru imperati'a lui Ddieu“, lu-intréba cu mirare: dar cine se va potea mantui? la carea intrebare li-réspunde invetiatoriulu: „la ómeni acést'a este cu neputintia, ér la Ddieu tóte sunt cu putintia!? Cuvintele aceste nu voru se dica alta decâtu: éta acestu omu, care intru atáta si-a alipitu inim'a si sufletulu seu de bunurile cele parute ale pamentulu, câtu mai voiesce a se lepadá de perfectionarea sa, adeca, de a ajunge la unu gradu mai naltu alu cunoscintiei si alu virtutii, decâtu a se desparti de ele: totusi prin sfatulu lui Ddieu celu necuprinsu póte deveni in asia inpregiurari, câtu se se întorce cu credintia si cu pocaintia catra Ddieu si se-si mantuiasca sufletulu seu. S'a facutu mantuirea casei lui Zacheiu, care a fostu mai marele vamesiloru si facuse multa nedreptate, candu a intratu Isusu Cristosu intrensa; s'au iertatu peccatele peccatosei, carea a udatu picioarele Mantuitoriulu cu lacrimile sale si le a stersu cu perulu capulu seu; s'a mantuitu talhariulu crucifiptu prin rugatiunea: pomenesce-me Dóme intru imperati'a ta; s'a primitu fiulu celu ratacitu prin pocaintia sa, si s'a intorsu indreptatu vamesiulu la casa sa, dupa ce batandu-si peptulu s'a rugatu in biserica Ierusalimulu: Ddieule milostivu fit mie peccatosulu!

Tóte aceste blande invetiaturi si mantuitoire esemple evangelicesci ni arata, că omulu câtu de peccatosu deca se întorce cu credintia si cu pocaintia catra Ddieu, dobandesce iertare, fie si in ór'a a unspredeceea.

Sunt multe casuri in viéti'a omului, care lu-facu a cauta scapare la Ddieu.

La pag. 306 scrie, că a patr'a porunca poruncesce a cinsti pre parintii sei; in biserica nóstra e a cincea porunca carea de-manda cinstirea parintiloru.

Dupa invetiatur'a bisericii ortodocse cele 10 porunci se impartu in dóue parti; cele 4 d'antaiu cuprindu detorintiele omului catra Ddieu; cele 6 din urma detorintiele catra deaprópele. In-cátu sciu, la apuseni cinstirea parintiloru se cuprinde in a patr'a porunca.

Asemene scrie la pag. 227. că serbarea sambetei se cuprinde in a trei'a porunca; la noi in a patra porunca.

La pag. 36. vorbindu despre cele nóa cete ceresci si spundu atributele fiesce carei cete dice, că a Cheruvimiloru deregatoria este, ca se cunósca si se scie pre Ddieu in frumseti'a sa precum este, si acésta frumsetia se o impartiasca si cu, angeri din celelalte cete mai de josu.

Pentru acea si biserica cunoscundu insusirile si deregatoriile cele mai de frunte ale acestora cete, ne indémna a laudá pre Ddieu toti servitorii bisericii „Carii pre Cheruvimi cu taina intipuiu si facatórei de viétia (Treimi, a remasu) intreitu santa cantare aducemu,“ ca precum cheruvimii cunoscundu mai deplinu pre Ddieu lu-facu cunoscutu si celorlalte cete ceresci, asia si servitorii bisericesci, caror'a ca si cheruvimiloru se cuvine a cunósca mai multu pre Ddieu — sunt detori a impartasi sciintia sa despre Ddieu si celoru mai pucinu priceputi decâtu densii.

Biserica nóstra altcum esplia cantarea: „Carii pre Cheruvimi.“

Biserica e ceriu pre pamentu si credintiosii reprezenta tainicu — misteriosu — pre angeri; deci precum angerii in ceriuri dupa spunerea proroculu Isaia in capulu alu 6. neincetatu canta:

santu, santu, santu e Domnulu Savaotu, asia si credintiosii, carii s'au adunatu, se cante acésta intreitu santa cantare Treimei cei facatóre de viétia, se próvoca unii pre altii, se lapede tóta grigi'a lumésca, ca indepartati de cele lumesci se primésca pre Imperatulutu tuturoru, care este nevidibilu incunguratu de osti angeresci.

Asia dara, dupa cum se vede din cuvintele cantarii, este o provocare intre sine de a se lapadá de grigile lumesci pentru de a se invrednici cu credintia, cu cuceria si cu curatienia spre primirea corpulu si sangelu rescumperatoriulu.

Crestinii la inceputulu crestinismulu la tóte liturgiile se impartasiu cu sant'a cuminecatura. *)

De acolo deci, precum se vede, a luat cantarea acést'a inceputulu seu.

Asia dara ea nu se canta pentru acea, ca preotii séu servitorii bisericii, ca unii carii cunoseu pre Ddieu in frumseti'a sa mai deplinu, se capete indemnu a-lu face mai cunoscutu crestiniloru.

La pag. 259 scrie, că Cainu a ucisu pre fratele seu Avelu din poft'a de avere si scumpete. Bibli'a la I. carte a lui Moise arata, că din invidia si mania. Capu 4. v. 4. si 5. si 7.

La pag. 271 scrie, că indracitulu celu mutu, despre care vorbesce Evang. Luca la cap. 11, candu l'a vindecatu Isusu Cristosu, ar fi fostu nemultiamitoriu. Eu am cetitu capulu alu 11 din Evangelia lui Luca, dar nemultiamire din partea vindecatulu nu afliu intrensulu. Ce vorbesce Isusu Cristosu despre duhurile necurate in capulu acést'a, nu se atinge de celu vindecatu.

La pag. 90 in predic'a a 12 dupa Rosalii la partea a II. vorbesce despre seracia cea materiala si purcede din cuvintele aceste: fericiti cei seraci cu duhulu. Mateiu c. 5. v. 3.

Cuvintele in sine arata, că seracia duhovnicésca séu spirituala cum o numesce autorulu nu e seracia materiala.

Seracia duhovnicésca dupa cum arata Téologi'a lui Platonu tiparita la Viena a. 1784 este a se umili pre sine, va se dica a cunósca debilitatea sa si că suntemu departe de adeverat'a perfectiune.

Contra seraciei duhovnicesci sta truff'a fariseésca; candu cineva se socotesce pre sine perfectu precum in sciintia, asia in fapte, si condusu de acésta truffa desconsidera si pre altii.

Éra mai potrivit deca incepea autorulu partea a II a sus amintitei predici: Fericiti sunteti seraciloru căci a vóstra este imperati'a lui Ddieu. Luca. c. 6. v. 20.

Din cuvintele aceste purcediendu potea vorbi despre seracia materiala.

La pag. 82. dice că muiera imperatulu Faraonu a voitu a seduce pre Iosifu, ér in cartea I a lui Moise, la cap. 39 se scrie, că acea a fostu muiera lui Putifar.

Inca multe aru fi, care s'ar poté luá sub critica precum e intre altele si intemplantia cu pap'a Leonu alu III dela pag. 147, dar socotescu că sunt de ajunsu si cele citate pentru de a se vedé ce spiritu resuffa in predicile aceste.

*) Cea ce s'ar cadé se se faca si in dilele nóstre, dar cu pregatire cuvenita. Red.

Concursu

1

pentru parochi'a vacanta din Caraseu protopresbiteratulu Oradii-mari; emolomintele sunt: pamentu parochialu de 6 cubule — dela 180. de numere câte un'a mesura de bucate in grauntiu, stoalele indatinat'e si gradina de unu cubulu.

Doritorii de a fi alesi la acésta parochia, au a trimite recursurile sale bine instruate, la Protopresbiterulu Oradii-mari — la Oradea mare intitulate comitetulu parochialu din Caraseu: pana in 18 Augustu candu va fi si alegerea. Datu in Caraseu in 14. Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Simeonu Bica Protopres: Oradii-mari.

Concursu de licitatiune.

3

Subscrisulu comitetu parochialu la incuviintiarea venerabilulu consistoriu diecesanu din Aradu, pentru renoirea edificiuulu bisericei romane gr. or. din Curticiu, escrie concursulu de licitatiune minuenda. Sum'a hotarita pentru renoirea aceleasi bisericei e: 6931 fl. 90 cr. v. a.

Doritorii de-a întreprinde acestu lucru sunt avisati a se presentá pre 16 Augustu st. n. la 3 óre d. m. in localitatea scólei romane din locu, unde dupa efectuarea licitatiunei se va incheia contractulu, care in sensulu ordinatiunei consistoriale de sub Nr. ^{1274.} ep. 457. din 1871 se

va susterne venerabilulu consistoriu diecesanu pentru revisiune si aprobare. Conditiiunile de licitatiune se vor audí in faci'a loculu.

Curticiu, 18 Iuliu st. v. 1874. Comitétulu parochialu.